

دیانت یعنی نوعی زندگی نه صرفاً اعتقاد/ برای شناخت غرب ابتدا باید خود را شناخت

رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه دیانت یعنی نوعی زندگی نه صرفاً اعتقاد، تصریح کرد...

رئیس کتابخانه مجلس:

دیانت یعنی نوعی زندگی نه صرفاً اعتقاد/ برای شناخت غرب ابتدا باید خود را شناخت
رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه دیانت یعنی نوعی زندگی نه صرفاً اعتقاد، تصریح کرد: تلقی ای که ما از دین داشتیم خیلی ناقص بوده و برای همین آنچه درباره غرب و یا خودمان می گوئیم چندان راه به جایی نمی برد. اگر بخواهیم غرب را بشناسیم باید خودمان را ابتدا بشناسیم. به گزارش خبرنگار مهر، دهمین و آخرین نشست از سلسله نشست های الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت با عنوان میزگرد "مسئله پیشرفت و تمدن اسلامی و مسئله پیشرفت و تمدن غربی" عصر امروز سه شنبه 22 اسفند در دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران برگزار شد.

در ابتدای این نشست محمد رجبی رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه برای پرداختن به نسبت سبک زندگی امروز با الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت و ارتباط آن با الگوی توسعه در غرب باید ابتدا تعریف درستی از "سنت" داشته باشیم، گفت: متأسفانه سنت در گفتگوهایی که در رسانه های مختلف می شود با آنچه مفهوم اصلی آن در قرآن آمده متفاوت است.

وی افزود: ما معمولاً به عادت جمعی سنت می گوئیم در حالی که این عادات تاریخی دارند و یا به اشتباه به رسوم، سنت می گوئیم و از رسم عمیق تر که آداب است به عنوان سنت یاد می کنیم ولی هیچ کدام از این ها سنت نیست، بلکه سنت امری است که به مبنایی ترین تلقیاتی که یک جامعه و انسان از عالم هستی دارد، بازمی گردد. مثلاً رسم است که مرد به خواستگاری زن می رود که البته در بعضی جاها متفاوت است اما آنچه سنت است اصل ازدواج است و بقیه، رسوم، آداب و عادات مختلفی است که در سنت نهفته شده است.

این پژوهشگر تاریخ و تمدن اسلامی یادآور شد: در پیشینه ایرانی و یا انسانی اگر بخواهیم سنت پایداری را جستجو کنیم که بنیاد آداب و عادات زندگی در آن وجود داشته که آن مجموعه یک سبک زندگی را در ادوار مختلف پدید می آورد، باید ببینیم آن نگاه بنیادینی که به عالم می شده چه نگاهی بوده است.

رجبی با اشاره به ریشه های تاریخی تمدن بشری بویژه تاریخ تمدن ایران باستان تصریح کرد: در ایران اساساً نگاه الهی وجود داشته است تفکر هر قومی در درجه اول در زبانش جلوه می کند و زبان ایران، زبانی ثنوی بوده است یعنی همانطوری که اعتقاد داشتند شر به اهریمن و خیر به اهورامزدا برمی گردد، هر شیء و هر صفتی را نیز دو گونه می دیدند. مثلاً «دهان» برای موجودات اهورایی و «پوز» برای موجودات اهریمنی بوده است. در اوصاف هم همینطور بیان می شده است. مثلاً سرایش و سرودن سخن نیک و درایش سخن بد منظور بوده است.

وی افزود: در کتیبه های داریوش و دیگر آثار بجای مانده از ایران باستان هر چیزی را که می خواستند شروع کنند با نام خدا آغاز می کردند حالا یا واقعاً ایمان داشتند و یا اینکه مردم ایمان داشتند و این فرهنگ ایمانی حاکم بوده که مجبور بودند برای مشروعیت بخشی به خود اینگونه سخن بگویند که همین روال ادامه پیدا می کند تا اینکه به اسلام پیوند می خورد. در واقع دیدگاه سنتی ایرانی چه قبل و چه بعد از اسلام، دیدگاه خدایی و خداجو بوده است و این سنت ریشه در عمق ضمیر جمعی ایرانی داشته است.

رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی در بخش دیگری از سخنان خود در مورد چگونگی اجرای الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت و نسبت آن با الگوی توسعه غربی گفت: مشکل بزرگ ما این است که اصلاً نمی دانیم چه می خواهیم چون اصلاً نمی دانیم چه هستیم لذا دیگران را نیز نمی شناسیم دیدگاه این است که اسلام یعنی معلومات، قضایا و یکسری گزاره هایی که مورد پذیرش است و به نوعی دینی که ما داریم بیشتر مدرسی است، در حالیکه تعریف قرآن و پیامبر(ص) و ائمه معصوم(ع) از دین اینگونه نیست. بنیاد اعتقاد دینی در اسلام، توحید است. قرآن توحید را در آیه «شَهِدَ لِّلَّهِ اَنَّهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَالْمَلٰئِکَةُ...» معرفی می کند. پس عالم دینی عالمی است که قیام برای قسط می کند.

وی افزود: قسط همیشه همراه عدل می آید و قسط یعنی آن حقی که باید داده شود. اسلام دینی است که اساس خود را بر قسط قرار داده است. از دیدگاه قرآن شهادت دادن به خدا با قیام برای برپایی قسط یکی است. شاخصه خداشناسی این است که من چقدر حقگو و پرستنده حق و مجری حق هستم نماز، روزه و... در جای خود اما نشانی قرآن این است که خداپرستی واقعی همان اقامه

قسط است. در واقع آنجا که عدالت است خیانت نیز است برای همین است که امام زمان(عج) که جامعه ایده‌آل توحیدی را بنا می‌کند در هیچ روایتی نگفته که امام(عج) همه را مسلمان یا شیعه می‌کند بلکه همه روایات ما بر اقامه قسط و عدل توسط ایشان تاکید دارد. پس جامعه ای که برپا کننده عدالت و قسط و عدم تبعیض باشد جامعه الهی است.

رجبی با اشاره به اینکه در قرآن ابتدا اموال و بعد انفس آمده است لذا اگر شرایط مادی ایجاد شود آن وقت نحوه تلقی عوض می‌شود افزود: اول باید شرایط زندگی و زیست درست و سالم برای همگان فراهم کنیم بعد به مسائلی همچون حجاب، اخلاق، روزه و نماز و... برسیم و اصلاً بعدی وجود ندارد چرا که وقتی این شرایط زیست سالم و درست ایجاد شود خود به خود این مسائل را هم به همراه خواهد آورد.

رئیس کتابخانه مجلس شورای اسلامی با بیان اینکه دیانت یعنی نوعی زندگی نه صرفاً اعتقاد، تصریح کرد: تلقی ای که ما از دین داشتیم خیلی خیلی ناقص بوده است برای همین آنچه درباره غرب و یا خودمان می‌گوییم چندان راه به جایی نمی‌برد. اگر بخواهیم غرب را بشناسیم باید خودمان را ابتدا بشناسیم و پیشینه خودمان نه اسلامی و نه کفر بوده بلکه یک پیشینه مسلمانی بوده است.

دکتر غلامعلی خوشرو جامعه شناس و کارشناس علوم سیاسی نیز در این نشست گفت: 34 سال است که حکومت دستان است آیا توانسته ایم جایی را بسازیم که بر اساس اسلام و میانی دینی باشد؟ پس باید از سخن فراتر رفته و در عمل ببینیم چه کرده ایم و در این عالم خاک چه چیزی را می‌خواهیم بسازیم که ما را به عالم افلاک ببرد. صرف سخن گفتن ما را به جایی نخواهد رساند. به طور نمونه خیلی‌ها در تاریخ سخن از مبارزه با ظلم کرده‌اند اما باید گفت مبارزه با ظلم به راحتی نیست. چه بسا مبارزانی که خود منشاء ظلم‌های بزرگی شدند. برای همین در الگوی پیشرفت نیز باید ابعاد مختلف موضوع مورد بررسی قرار گیرد.

وی عقل‌گرایی، مردم‌داری، نظام‌سازی، احسان و نیکوکاری، توجه به اهداف عالیه دینی و... از مولفه‌های تمدن اسلامی برشمرد و افزود: ما ایرانیان یک سلسله سنت‌های خوب داشته‌ایم و یک سلسله عادات بد داریم این عادات بد تعارض عظیمی با پیشرفت دارد از جمله عادات منفی ما قانون‌گریزی، وقت‌شناسی، عدم رعایت حقوق دیگران، عقل‌گریزی و... است. اگر بخواهیم آگوی پیشرفت اسلامی ایرانی داشته باشیم بدون رعایت همین مسائل روزمره و جزئی غیر ممکن است. منظور از الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت تنها این نیست که یک ساختمان زیبا بسازیم بلکه این است که بتوانیم آدم درستی تربیت کنیم که به این ساختمان بیاید.

این پژوهشگر با بیان اینکه ما در جهانی زندگی می‌کنیم که همه چیز به هم مربوط است افزود: یکی از آفات پیشرفت نگاه توهم آمیز داشتن به جای نگاه کارشناسانه است. مسلمانی یک دانش نیست بلکه یک سبک زندگی است و در تمام رفتار و افعال ما منعکس می‌شود.

وی در پاسخ به این سؤال که آیا دولت متولی توسعه است یا خیر، گفت: جامعه ما متأسفانه دولت محور شده است و حرکت و تصمیم‌گیری دولت نیز آثار مستقیمی بر زندگی آحاد مردم می‌گذارد. ما ادامه دهنده نظام توسعه ای مبتنی بر تفکرات غربی نیستیم و نمی‌توانیم باشیم چون ایمان و تعالی عقیدتی در تفکر ما وجود دارد اما متأسفانه ما نتوانستیم این ایمان را در جامعه به صورت عینی پیاده کنیم. اگر در سطح کلان یا خرد به جای تخصص، توهم داشته باشیم کارمان از این هم که هست بدتر خواهد شد. لذا تخصص برای پیشرفت یک امر ضروری است.

در ادامه این نشست دکتر حسن سبحانی استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران در پاسخ به این سؤال که نسبت زندگی ایرانی امروز چه نسبتی با هویت اسلامی ایرانی قبل ما دارد گفت: توسعه یافتگی یک جریان کندی بوده که در بشر و یک جغرافیایی گذشته که به واسطه آن سطح زندگی بشر بهبود پیدا کرده و به موازات آن تغییراتی در سبک زندگی و باورهای معنوی و... او ایجاد نموده است.

وی افزود: عنصر قالب در فرهنگ ایرانیان، اسلام بوده است لذا اسلام و فرهنگ ایرانی وجه ممیزه مسلمانی ایرانیان است اما این وضعیت وقتی با پیشرفت‌هایی که در غرب رخ داد مواجه شد قاعدتاً متأثر از آن گردید. نسل‌های اولی پیشینه تاریخی خود را می‌دانستند اما نسل‌های بعدی فاقد این آگاهی نسبت به پیشینه تاریخی خود بودند. توسعه یافتگی شرایطی را تجربه کرد که در عرضه خود به جوامع دیگر، فرم‌های مختلفی را ارائه کرد و شرایطش به گونه ای بود که نوعی اشتیاق در این جوامع به اصطلاح توسعه نیافته را پدید آورد.

دکتر سبحانی تاکید کرد: اگر در گذشته‌های دورتر برای توسعه یافتگی کشیشان و یا بازرگانان به کشورهای مختلف می‌رفتند و با هم مقاومتی صورت می‌گرفت اما از حدود 60 سال پیش ما خود به اشتیاق به سمت غرب رفتیم. غربی‌ها برای توسعه یافتگی، خود را فراموش نکردند البته در این جریان اتفاقاتی نظیر فراموشی خدا و یا مسکوت ماندن کلام وحیانی اتفاق افتاد اما جوامع ما به دلایل مختلف نه توانستند خود باشند و نه توانستند آنچه که دیگران عرضه کرده‌اند را جذب کنند و به قول معروف نه در غربت دلم شاد و نه روحی در وطن دارم.

این استاد دانشگاه تهران در پایان تصریح کرد: هر جامعه ای می تواند بر ذهنیت ها و داشته ها و سنت های خود به توسعه برسد اما این رسیدن لزوماً مثل دیگران شدن نیست کما اینکه دیگران هم مثل ما نشدند. بنابراین باید بر داشته های خود تاکید داشته باشیم.